

Oltid ievers...

Deel 2: Ulaanbaatar - Moskou - Leningrad - Riga - Polen

1967 - Hulstenaar Gaby Vandromme op reis achter het ijzeren gordijn

[[lees hier deel 1](#)]

Gaby Vandromme werd geboren op 2 maart 1943 in de Brugsestraat 28 (nu 144) te Hulste. Zijn vader was Richard Vandromme ([Oltid ievers 18](#)). Gaby had drie broers, Adhemar ([Oltid ievers 19](#)), Frans en Willy en één zus Maria. Gaby was een KSA leider in Hulste in de periode 1955 tot 1961.

In Oktober 1961 begon hij aan de KULeuven zijn studies Wijsbegeerte en Letteren, en in 1963 begon hij zijn doctoraat Rechten. In die periode werd hij Praeses van Het Katholiek Vlaams Hoogstudentenverbond (KVHV), en werd een van de meest invloedrijke studentenleiders in de periode van "Leuven Vlaams".

We laten hem het verhaal vertellen over de langste reis van zijn leven. In dit tweede deel is hij in de hoofdstad van Mongolië ...

Van Oelan Bator (Ulaanbaatar) terug naar Moskou

Het congres was voorbij en ik vloog met Aeroflot terug naar Moskou. Vliegen boven het ondergesneeuwde Siberië geeft je een onvergetelijke en terzelfdertijd een eentonige indruk. Door het vliegtuigraampje zie je alleen maar een sneeuw witte vlakke. Urenlang. Via de boordradio vernamen we dat we boven Tomsk (West-Siberië) vlogen. Maar ook Tomsk is alleen een grijs-witte vlek. En ook terug boven Irkoetsk en andere legendarische Siberische steden: Novosibirsk en Omsk. Alles wit en grijs. Je wil er niet wonen.

Aangekomen in Moskou verbleven we niet meer in het majestueuze Rossija Hotel aan het Rode Plein, maar in een driesterrenhotel. De eerste ochtend namen we het ontbijt in een soort concertzaal waar we werden begeleid door een leuk orkest, dat hier aan het repeteren was voor hun avondoptreden.

Op het menu: biefstuk-friet! Nooit voordien, nooit nadien heb ik nog biefstuk-friet gegeten als ontbijt. Maar de lieve kelnerin, een oudere dame, drong aan: de biefstuk was nog over van de vorige dag en ze wou die toch niet weggooien. We kregen er ook een glaasje wodka bij, ook dat wou ze blijkbaar niet weggooien... en wij dus ook niet. We hadden intussen al lang begrepen dat wodka inderdaad de nationale drank is van de Sovjet-Unie. En blijkbaar nog altijd.

De Lomonosov universiteit

We daalden ook af in de beroemde metro van Moskou en konden er een ritje maken. De metrostations, althans degene die ze ons lieten zien, waren ongelooflijk mooi, verlicht door prachtige kristallen lusters. Vandaag de dag gebruiken zo ongeveer 7 miljoen mensen per dag de Moskouse metro.

Moskou

Na nog een paar dagen Moskou, brachten we ook het obligate bezoek aan de indrukwekkende Lomonosov universiteit. Het gebouw werd in Stalinistische stijl opgetrokken na WO II en met zijn 240 meter hoge toren is het lange tijd een van de hoogste gebouwen geweest van Europa. Het is hoe dan ook een indrukwekkend gebouw en heeft ook op mij, de universitaire gebouwen van Leuven indachtig, een overweldigende indruk nagelaten.

In die tijd raakten mijn (schaarse) finances bijna op. Maar ik heb vlot geleerd hoe men daar, in die tijd in Moskou, kon aan verhelpen. In volle onschuld wandelend op het Rode Plein hoorde ik achter mij de stem van een Russische jongeman. Hij sprak me aan in het Russisch. Toen hij ervan overtuigd was dat ik geen Sovjetburger was, begon hij een conversatie in vrij vlot Engels. Of ik Amerikaan was, vroeg hij en of ik Moskou een leuke stad vond, enz....

En of ik soms dollars had. Want hij wou graag wat dollars hebben omdat er winkels waren in Moskou waar men alleen in dollars kon betalen (wat waar was). En dat hij mij een goede koers kon geven.

Om deze hele vaudeville kort te maken: ik heb op het Rode Plein, centrum van het Communisme, mijn dollars kunnen uitwisselen aan driemaal de officiële roebelkoers. Ik was rijk en kon met een gerust gemoed, en de beurse zwaar (om Boerke Naas te parafaseren) naar de volgende bestemming uitkijken: het wondermooie Leningrad.

Moskou – Leningrad (Sint Petersburg of Petrograd)

Sint Petersburg, werd oorspronkelijk zo genoemd naar de Apostel Petrus. Misschien is het toeval dat deze prachtige stad door zijn naamgenoot, tsaar Peter de Grote, vanaf 1703 werd uitgebouwd tot de oogverblindende stad die het vandaag nog is. Prachtig gelegen aan de monding van de Neva, fascineert de klassieke schoonheid van de keizerlijke gebouwen.

Toen ik er kwam, heette de stad Leningrad, uiteraard ter ere van de stichter van de Sovjet-Unie: Vladimir Ilyitsj Oeljanov (schuilnaam: Lenin).

Lenin heeft er de beroemde Oktoberrevolutie van 1917 begeleid en heeft er meestal verbleven tot aan zijn dood in 1924. En dat zullen we geweten hebben.

Gedurende de week dat we in Leningrad bleven werden we meegesleurd door een plaatselijke gids, die ons toonde waar Lenin had geslapen, aan welke tafel hij welk boek had geschreven, vanaf welk balkon hij zijn toespraak hield, waar hij Stalin en

Het Winterpaleis aan de oever van de Neva

Trotsky ontmoette, van welke plaats hij ontsnapt was om naar Finland te vluchten, kortom een beetje te veel om er nog enthousiast over te worden.

We waren dan ook erg gelukkig toen we ter afwisseling het beroemde Hermitage-museum konden bezoeken.

Het Hermitage, eigenlijk een onderdeel van het Winterpaleis, is één van de belangrijkste musea van de wereld. De collectie is verbluffend.

Onze keel kropte, begrijpelijkerwijze, van fierheid, toen we aan de Canadese en Ierse medestudenten (die ons intussen hadden vervoegd) een galerij konden tonen met Vlaamse meesters: Rubens, Van Dyck, Jordaens, Frans Snijders, Jan Breughel...

We vergaapten ons aan zoveel Vlaamse schoonheid.

Meer dan twee uur heb ik in de Vlaamse galerij rondgedwaald en er genoten.

Wat me ook mijn leven lang zal bijblijven is een stukje van een huwelijksceremonie die ik, puur toevallig, meemaakte aan een zijkant van hetzelfde Winterpaleis.

Een aanstaand paartje was namelijk bezig om hun huwelijkskleidje te kiezen om te huren.

Het pronte meisje was bezig een voortreffelijk witte bruidsjurk te passen en de jonge bruidegom stond al onwennig te blozen in zijn pas gehuurd zwart pak, strikje inbegrepen.

Na de eerste huwelijksnacht werd alles dan netjes teruggebracht naar het Winterpaleis.

We hadden wel enige moeite om dit allemaal precies te duiden: het paste echter volledig binnen de toenmalige Sovjet-ideologie.

Lenin, Hermitage, een huwelijk, maar ook gewoon het uitzicht op deze fascinerende stad: tot zover reiken mijn herinneringen. En toen was het tijd voor onze volgende bestemming: Riga hoofdstad van Letland.

Leningrad- Riga (Letland)

Riga is een mooie stad met een middeleeuwse allure.

Op een middag werden we er uitgenodigd door de plaatselijke KONSOMOL (communistiche jongerenorganisatie). We waren er met twee luidruchtige Canadezen en twee even luidruchtige Ieren voor een lunch in een behoorlijk restaurant.

Vooraleer de soep op tafel kwam, kregen we allemaal een glaasje wodka ingeschonken. Een plaatselijke Konsomol stond recht en bracht een welkomstdrink uit.

Halverwege de soep stond de Canadees recht bracht een toast

uit om de plaatselijke Konsomol te bedanken voor het hartelijke onthaal. Wodka glas nummer twee.

Toen het hoofdgerecht op tafel kwam vond iemand het nodig om een toast uit te brengen op de wereldvrede.

Vermits we intussen het allemaal eens waren over de Wereldvrede werd die wereldvrede halverwege de hoofdschotel dan maar nog eens bevestigd door een typisch Lets drankje: "Baume de Riga". Bitter-zoet, wel een paar procentjes straffer nog dan wodka (45°). Eerst was het nog half wodka en half Baume de Riga. De wereldvrede werd gretig naar binnen gekapt.

Na het hoofdgerecht werd de Wereldvrede gevierd met pure Baume de Riga. De stemming was intussen opperbest... Nooit werd vrede zo intens gevierd!

Dat restaurant was een thee-dansant restaurant en omdat we intussen erg vrolijke jongens waren geworden, vonden we dat we best niet alleen een toast maar ook een danspasje konden opbrengen voor de vrede onder alle volkeren. En dus werden de plaatselijke dames ter dansvloer gevorderd. Het werd een zalig feest...

Later op de middag moesten we een chemisch laboratorium bezoeken. Maar daar kan ik mij, begrijpelijkerwijze, minder van herinneren.

De volgende dag zat ik bijna in de gevangenis.

We waren op wandel in het stadspark met o.a. een paar Letse collega's.

Riga

Ik was wat achteropgeraakt en werd prompt aangehouden door de politie en in een combi geduwd. Ik wist niet wat me overkwam. Daarenboven versta ik absoluut geen jota van de Letse taal.

Gelukkig hadden mijn Letse wandelgenoten snel door dat ik ergens was blijven hangen en waren ze op hun stappen teruggekeerd. Na een discussie in het Lets werd ik 'bevrijd'. Het bleek dat ik was aangehouden door de Zedenpolitie! Achter mij wandelden er blijkbaar een paar jonge dames van lichte zeden en men verdacht mij, ten onrechte, ook van zedeloosheid... of althans medeplichtigheid. Ik werd dus vrijgelaten, maar het gaf me wel een heel ongezellig gevoel. Ik was eigenlijk blij en opgelucht toen we na een paar dagen het nochtans mooie Riga konden verlaten.

Met de trein naar Polen

Ik zou er drie steden bezoeken: Warschau, Krakow en Wroclav (Breschau in het Duits), en tenslotte Auschwitz (Oswiecim in het Pools).

Het was intussen eind april geworden en zodoende had ik de gelegenheid om het 1 Mei-feest, dus de dag van de Arbeid, mee te maken in Warschau. In de straten van Warschau klonk al van 's morgens vroeg vrolijke marsmuziek. Er hing een soort kermisfeer in de lucht, de toevallige mensen op straat waren allemaal feestelijk gekleed.

Pas in de namiddag werd voor mij alles duidelijk. Een kilometerlange optocht van de Kameraden (M/V) zette zich in de namiddag in beweging. Ze waren gegroepeerd per fabriekseenheid. Op de hoofdtribune zaten alle bonzen van de KP, zoals secretaris-generaal Gomulka, bekend en berucht vanwege zijn antikatholieke opstelling, en de toenmalige president Edward Obach, minder bekend in het Westen.

Telkens als zo'n entiteit voorbij de hoofdtribune passeerde werden ze voorgesteld aan het publiek: "Nu marcheren voorbij de heldhaftige kameraden van de fabriek nummer 17, de uitstekende fabriek van gloeilampen" Of: "Nu zien we de kameraden van de 9de fabriek, de fabriek die worsten klaarmaakt ten behoeve van ons volk", enz..

Dat heeft uren geduurd. Meestal hadden al die kameraden een wit hemd en een rode halsdoek om. Vooraan was er het spandoek met de naam van hun bedrijf. En Gomulka en Ochad maar applausseren aan de lopende band. Indrukwekkend, maar voor ons ook een beetje lachwekkend. Dat was het communisme op zijn best.

De volgende dag had ik de gelegenheid om dat communisme op een geheel andere en ontluisterende wijze te ontdekken.

Ik was wat gaan rondneuzen aan de Staatsuniversiteit van Warschau en ontmoette er twee jonge studentinnen, ongeveer mijn leeftijd.

Omdat ze uitstekend Engels praatten, raakten we in gesprek en werden uitgenodigd bij hen thuis. Wel moesten we ervoor zorgen dat we niet gezien werden en moesten we een bepaalde route volgen.

Ik zal de sfeer in dat huis nooit vergeten.

Er speelde een zachte achtergrondmuziek. In een hoek zat de vader te luisteren naar radio Free Europe, een anticommunistische radio-omroep die uitzond vanuit München. De muziek speelde omdat anderen niet zouden kunnen horen dat men luisterde naar deze verboden radiozender, die regelmatig werd verstoord door de Poolse Geheime dienst.

De twee studentes vertelden honderduit over de communistische repressie in Polen. Ze zeiden ons "als men wist dat hier westerse studenten zouden zijn geweest, werden we morgen ondervraagd door een medestudent, lid van de Geheime dienst. Wie jullie waren, waarom we jullie zagen, wat we hebben verteld, etc.." Gewoon bangelijk. Dit was een gesprek onder hoogspanning. We vreesden dat we op elk moment konden betrap worden door de Poolse geheime dienst en het land zouden moeten verlaten.

Vanuit Wroclaw, bezochten we Auschwitz.

Auschwitz

Wat een droevig oord, Auschwitz: de muur waartegen Joden, in koelen bloede werden doodgeschoten, de zakken met het afgeschoren haar van de kampbewoners, de luizige kleine barakken, het cynische "Arbeit Macht Frei" bij de ingang van het concentratiekamp.

Je wordt ondergedompeld in een ijzig koud bad, snakt naar adem, waarom doen mensen dat elkander aan?

Ik dacht aan mijn vader (Richard), soldaat in WO I, die mij ooit zei: "ik heb nooit kunnen begrijpen waarom men mensen doodschiet, mensen die men niet kent, en die u nooit hebben kwaad gedaan. Ja waarom?" Auschwitz: een droevige ervaring die me bijblijft.

Naar huis

Het was intussen half mei geworden en tijd om terug te keren naar België en het geboortedorp.

Met een troosteloze treinreis van meer dan 24 uur kwamen we uiteindelijk aan in Luik.

In Oost-Berlijn werden we nog behoorlijk gefouilleerd. De Stasi-man kon maar niet begrijpen dat ik, behalve wat Belgisch geld, geen geld, geen dollars, meer bij me had. Hij vond dat zeer verdacht. Ik kon hem toch onmogelijk vertellen dat ik op het Rode Plein een interessant wisselkantoor gevonden had....

We stapten uit in Luik. Het eerste wat ik deed was in het buffet een Stella, toen nog een populaire studentendrank, bestellen. En uitdrinken op de langste reis van mijn leven.

Mijn ouders waren blij me terug te zien in mijn Vlasdorp. Het was midden Mei 1967.